Gemeente Alblasserdam

Raadsvoorstel

Datum gemeenteraad: 29 oktober 2019 Portefeuillehouder: A. Kraijo	Datum voorstel: 1 oktober 2019 Auteur: Marco van de Esschert Samenlevingsagenda: ja

Onderwerp:
Gebiedsperspectief Kinderdijk

Voorstel:
1. Kennis te nemen van "Balans tussen sightseeing, erfgoed en leefbaarheid", Gebiedsperspectief Kinderdijk 2030 (ZKA Strategy);
2. Advies Toekomst Werelderfgoed Kinderdijk (Stuurgroep Kinderdijk, 3 oktober 2019) vast te stellen.

Inleiding

Voor u ter besluitvorming ligt het Gebiedsperspectief Kinderdijk. In de notitie Advies Toekomst Werelderfgoed Kinderdijk, van de Stuurgroep Kinderdijk, waarin zitting hebben de gemeenten Alblasserdam en Molenlanden, de Provincie Zuid Holland, het Waterschap Rivierenland, de SWEK (Stichting Werelderfgoed Kinderdijk) en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, is de collectieve ambitie verwoord van dit Gebiedsperspectief. De Stuurgroep heeft zich voor het opstellen van deze notitie laten adviseren door ZKA Strategy; deze laatste heeft een belangrijke bouwsteen aangeleverd. Zij heeft daartoe het document "Balans tussen sightseeing, erfgoed en leefbaarheid", Gebiedsperspectief Kinderdijk 2030, opgesteld. Het advies van ZKA Strategy wordt u aangeboden voor kennisneming; de notitie van de Stuurgroep – het Advies – wordt u door ons College van B&W ter vaststelling aangeboden.

Eerdere informatie verstrekking

Op 3 oktober 2018 is over het Gebiedsperspectief Kinderdijk een gezamenlijke bijeenkomst georganiseerd met de toenmalige raden van de gemeenten Molenwaard en Giessenlanden, en de gemeente Alblasserdam. In deze bijeenkomst heeft u van diverse presentaties kennis genomen die ingingen op inhoudelijke bouwstenen die geformeerd werden voor het op te stellen Gebiedsperspectief Kinderdijk.

Eind 2018 heeft uw Raad een Motie van de SGP tijdens de begrotingsbehandeling 2019 aangenomen waarin ons college wordt opgeroepen om samen met Molenlanden een discussie te voeren over beleidsuitgangspunten en kaders: Welke (gedeelde) beleidsuitgangspunten en kaders gelden bovenal voor dit Gebiedsperspectief en voor dit plangebied en waaraan dient uiteindelijk dit perspectief te voldoen.

Op 24 januari j.l. bent u tijdens de BIO geïnformeerd over de stand van zaken rondom het Gebiedsperspectief Kinderdijk, dat verder opgesteld wordt. In deze bijeenkomst hebben wij u ingelicht over de korte termijn wensen en maatregelen die nodig zijn om de overlast te beperken en de leefbaarheid te verhogen; de overlast die vooral ervaren wordt in parkeeroverlast. Tevens bent u geïnformeerd over de ideeën en de aanpak voor de lange termijn voor het westelijk deel van de Alblasserwaard. De avond die op 21 maart werd georganiseerd is een vervolg geweest op de avond van 24 januari. Zoals in de Motie van de SGP is verwoord moeten we samen in gesprek met de raad van Molenlanden om zo verder te werken aan de uitgangspunten voor het Gebiedsperspectief.

Tijdens de bijeenkomst op 21 maart bent u over de korte termijn maatregelen geïnformeerd (ook met een raadsinformatiebrief d.d. 19 maart 2019) en zijn we met uw raad in gesprek gegaan over de lange termijn toekomstbeelden. Op deze radenbijeenkomst op 21 maart j.l. heeft ook het bureau Defacto de Verkenning toekomstbeelden Werelderfgoed – op weg naar een Gebiedsperspectief Kinderdijk aan de Stuurgroep Kinderdijk aangeboden. In deze verkenning wordt de balans opgemaakt over de huidige en toekomstige plannen die voor dit deel van de regio bekend zijn, en de ontwikkelingen die allemaal worden verwacht. Daarmee biedt deze verkenning een goed inzicht in de problematiek en opgaven in en rond het Werelderfgoed Kinderdijk en het westelijk deel van de Alblasserwaard. De Stuurgroep Kinderdijk heeft hiervan kennis genomen.

Op 12 september j.l. bent u in een gezamenlijke radenbijeenkomst met Molenlanden ingelicht over de laatste stand van zaken; Een concept versie van de notitie van de Stuurgroep Kinderdijk (het uiteindelijke Advies) is gepresenteerd, en ZKA Strategy heeft haar bevindingen voor het Gebiedsperspectief Kinderdijk gepresenteerd. Ter voorbereiding hierop bent u geïnformeerd met een Raadsinformatiebrief d.d. 3 september 2019. Hierin zijn de vier lijnen die uitgewerkt dienen te worden, allen toegelicht. Deze opbouw van het Advies is na deze radenbijeenkomst en een inloopochtend in Bleskensgraaf d.d. 21 september j.l. vervolmaakt.

Beoogd resultaat

Door vaststelling van het Gebiedsperspectief Kinderdijk willen wij samen met de andere partners in de Stuurgroep Kinderdijk werken aan een collectieve ambitie voor Kinderdijk en omgeving, en deze gezamenlijk vaststellen. De groei van het internationale toerisme zien wij als dé manier om het Werelderfgoed, waar we allemaal zo trots op zijn, te behouden voor ons nageslacht en om onze ambities met het gebied en de omliggende dorpen te realiseren. De notitie van de Stuurgroep Kinderdijk – het Advies – wordt ter vaststelling aan uw Raad aangeboden; het advies van ZKA Strategy vormt een belangrijke bouwsteen voor dit advies en wordt uw Raad ter kennisgeving aangeboden.

Ambitie

Daartoe is een collectieve ambitie met elkaar als deelnemende partijen gedeeld:

Het UNESCO Werelderfgoed Kinderdijk wordt het eerste icoon in de wereld waar het ontwikkelen van de toeristische hotspot samengaat met verbeteren van de leefbaarheid, het behouden van de beleving, rust en ruimte en het versterken van de natuur, omdat:

- we gastvrij de kwaliteits-toeristen willen ontvangen die komen voor een hoogwaardige beleving;
- we willen dat de bezoekers de rust, ruimte, authenticiteit en karakter van het gebied kunnen ervaren;
- we willen dat het Werelderfgoed, het dorp Kinderdijk en de omliggende dorpen bereikbaar en bewoonbaar blijven;
- we willen dat de inwoners van het Werelderfgoed, het dorp Kinderdijk en de omliggende dorpen profiteren van het toerisme;
- we willen de inwoners van het Werelderfgoed, het dorp Kinderdijk en de omliggende dorpen de mogelijkheid bieden om vrij te genieten van de schoonheid van het gebied.

Toerisme als middel en niet als doel
Met de exploitatie van het Werelderfgoed dienen voldoende middelen gegeneerd te worden (bezoekers, sponsoring, subsidies, bijdrages verschillende overheden) zodat het gebied voor het nageslacht behouden kan worden, de educatieve functie naar behoren ingevuld kan worden, de bereikbaarheid gegarandeerd wordt, de leefbaarheid in het Werelderfgoed en in de kernen behouden blijft en de natuurwaarden te versterkt worden. Waterveiligheid en behoud en versterking van de natuurwaarden staan hierbij buiten kijf.

De collectieve ambitie wordt in de notitie van de Stuurgroep Kinderdijk langs vier lijnen uitgewerkt, waarbij behoud en versterking van het Werelderfgoed, de natuurwaarden en waterveiligheid als onlosmakelijk onderdeel steeds worden gegarandeerd:
1. de beleving die wij de bezoekers van het Werelderfgoed willen bieden;
2. de manier waarop wij de leefbaarheid in het Werelderfgoed en de dorpen gaan beschermen;
3. de manier waarop we de bezoekersstromen gaan geleiden;
4. de wijze waarop we ervoor gaan zorgen dat de verschillende partijen effectief met elkaar blijven samen-werken en samen-besturen, zodat het gebied als eenheid bestuurd en beheerd kan worden.

Voor elk van deze lijnen adviseert de stuurgroep doelen, kaders en uitgangspunten. Die bepalen de richting en de grens van de ontwikkelingen van de komende jaren. Bij elk van de lijnen geven wij aan welke maatregelen noodzakelijk zijn om de grenzen te kunnen stellen en te kunnen bewaken.

Consequenties
Dat betekent dat langs deze lijnen de uitwerking gaat plaatsvinden. Ook zal dit leiden tot concrete besluiten die aan uw Raad op een later tijdstip zullen worden aangeboden.

Lijn 1: Beleving - het verhaal dat het icoon Kinderdijk wil vertellen
Wij streven naar een toekomst, waarin het icoon Kinderdijk met een aansprekend verhaal invulling geeft aan de educatieve taak die het UNESCO Werelderfgoed vereist, dat past binnen de volgende kaders:
- positioneert Kinderdijk als een internationaal icoon, met internationale uitstraling en toont met trots en overtuiging de schoonheid van het Werelderfgoed en de natuurlijke omgeving;

- positioneert Kinderdijk als onderdeel van een uniek een historisch water-managementsysteem dat de hele Alblasserwaard en de Nederlandse Delta omvat en waarmee de link tussen verleden, heden en toekomst van het Nederlandse watermanagement gelegd wordt;
- bouwt voort en past binnen de historie, cultuur en authenticiteit van de Alblasserwaard: geloof, zondagsrust, hard werken, strijd om bestaan, leven met water;
- richt zich daarbij op die bezoeker die speciaal komt voor dit verhaal en daaraan ook relatief veel tijd aan wil besteden en biedt de bezoekers een interessant, leerzaam dagje uit waarbij de beleving van de rust en de ruimte van het gebied niet verloren mag gaan in de drukte die het bezoek met zich meebrengt;
- gaat ervan uit dat het merendeel van de molens bewoond wordt door molenaars en hun gezinnen. Dat unieke gegeven wordt een belangrijk onderdeel van het verhaal van Kinderdijk.

Lijn 2: Dorpen in de luwte van de toeristenstroom

Wij zorgen voor een toekomst waarin de dorpen Kinderdijk, Alblasserdam en Nieuw-Lekkerland zich in de luwte van de toeristenstroom kunnen blijven ontwikkelen als prettige plek om te wonen en ongewenste ontwikkelingen effectief kunnen worden geblokkeerd:

- zodat bezoekers het Werelderfgoed op een gastvrije manier kunnen bereiken, zonder dat dat leidt overlast voor de bewoners van de dorpen (bijvoorbeeld: parkeren, geluid, vuil);
- bewoners de lusten van het wonen in of in de nabijheid van een Werelderfgoed met trots blijven ervaren;
- zodat voorzieningen, bereikbaarheid en verkeersveiligheid worden verbeterd;
- waarbij de Molenstraat onderdeel is van 'het dorp in de luwte';
- waar mogelijk nieuwe woonlocaties worden ontwikkeld, zodat er doorstroming komt in de woningmarkt en de vitaliteit van de woonkernen verbetert;
- inwoners van de dorpen vrijelijk kunnen genieten van de schoonheid van het Werelderfgoed.

Lijn 3: Complete grip op alle bezoekersstromen

Om onze ambitie waar te maken, gaan we ervoor zorgen dat we optimale grip krijgen op alle bezoekersstromen, individueel en collectief, georganiseerd en ongeorganiseerd, over weg en over water, richting het Werelderfgoed. Wij hanteren daarbij de volgende uitgangspunten:

- de hoofdingang van het Werelderfgoed ligt bij Elshout;
- groepsvervoer (boot, bus, fiets, anderszins) is van te voren aangemeld en ingepland en komt via de hoofdingang bij Elshout het gebied binnen. Bussen worden aan de randen van het gebied geparkeerd;
- individueel bezoek wordt gestimuleerd om zich van te voren online te melden en het bezoek te plannen binnen bepaalde time slots. Op het moment dat zij zich via internet aanmelden, begint eigenlijk al 'de beleving van Kinderdijk';
- bezoek van buiten onze dorpen dat op de bonnefooi komt wordt ontmoedigd;
- alle auto's van bezoekers (incl. campers) worden aan de randen opgevangen en bezoekers worden via georganiseerd vervoer (shuttles, boot, bus) naar de hoofdingang vervoerd. Vervoer over de rivier heeft daarbij de voorkeur om daarmee het verkeer van bezoekers over het dijklint te minimaliseren;

- bezoekers worden op deze plekken gastvrij opgevangen. Er zijn voldoende voorzieningen om hen op te vangen en te informeren, zodat zij direct opgenomen worden in het 'verhaal van Kinderdijk';
- om handhaven mogelijk te maken, wordt in de woonkernen een vorm van gereguleerd parkeren ingevoerd. De kosten daarvan worden niet afgewenteld op de bewoners en hun bezoekers: voor hen blijft parkeren gratis;
- de kosten van het 'parkeren aan de randen', 'invoeren vergunning-parkeren' en 'vervoer naar Elshout' maken onderdeel uit van de totale exploitatie van het Werelderfgoed;
- als sluitstuk op de maatregelen om de bezoekersstromen te kunnen geleiden, wordt het ook mogelijk de toegang tot het gebied op de momenten dat dat noodzakelijk is, te beperken. Dit zal met name nodig zijn op piekdagen en op piekmomenten. Niet betalende bezoekers van buiten worden dan niet in het gebied toegelaten. Met elkaar zoeken we naar een zo goed mogelijke oplossing voor de molenbewoners en andere bewoners in het gebied. De bewoners van het molengebied moeten immers altijd zonder enige restrictie toegang tot het gebied houden.

Lijn 4: Governance: doorontwikkelen van besturing, organisatie en financiering in en rond het Werelderfgoed

Om deze collectieve ambitie te kunnen realiseren, streven we naar een slagvaardige, flexibele governance-structuur, waarbij het gehele gebied vanuit één punt bestuurd en beheerd wordt en waarin alle schaalniveaus én bewoners zich vertegenwoordigd weten. Dat betekent vooral een doorontwikkeling van het huidige systeem.

De besturing, organisatie en financiering die aan de volgende uitgangspunten te voldoen:
- de governance structuur is dienend aan de inhoudelijke ambities en doelen die we met elkaar willen bereiken en beschikt daarvoor over voldoende middelen (mensen & financiën), draagvlak en doorzettingskracht en is daarmee sterk genoeg om de inhoudelijke doelen te realiseren en de grenzen en kaders te bewaken;
- de rollen, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van alle partijen in het netwerk zijn helder en transparant omschreven, zodat elke partij de verantwoordelijkheid kan pakken die hoort bij de positie in het netwerk. Zo wordt gewaarborgd dat het gebied door de samenwerkende overheden als eenheid wordt bestuurd;
- er is sprake van een gezonde financiële exploitatie, met transparant overzicht van alle financiële stromen (kosten&uitgaven en inkomsten&baten) in en rond het Werelderfgoed, zodat ieders bijdrage aan het instandhouden van het molengebied zichtbaar is;
- de democratische controle dient geborgd te zijn zonder dat dit ten koste gaat van de bestendigheid, slagvaardigheid en flexibiliteit bij de exploitatie van het Werelderfgoed. Het formuleren van doelen, kaders en grenzen voor deze exploitatie gebeurt via democratische besluitvorming;
- de operationele uitvoering van met name de zorg voor toegankelijkheid, het beheersen van de bezoekersstromen, de educatie en bijbehorende communicatie, instandhouding van het Werelderfgoed en de exploitatie van het kerngebied staat op afstand van directe politieke besluitvorming. De voordelen van een aparte entiteit die snel en slagvaardig kan ondernemen én veel gemakkelijker dan een overheid toegang heeft tot allerlei particuliere en (semi-)publieke fondsen, willen we behouden.

Argumenten

1.1 Dit raadsvoorstel voor het Gebiedsperspectief Kinderdijk past in het ingezette beleid voor Alblasserdam

De voorstellen voor het Gebiedsperspectief passen binnen diverse beleidsuitgangspunten en vastgestelde documenten voor Alblasserdam die hier relevant zijn:

- Visie op Recreatie en Toerisme Alblasserdam (2017), welke de Alblasserdamse waarden Cultuurhistorie, Authenticiteit, en Rust en Stilte beschrijft. Deze waarden corresponderen één op één met de geschetste waarden in het Advies en Gebiedsperspectief. Ook biedt dit Gebiedsperspectief genoeg mogelijkheden om de zondagbeleving nader in te vullen;
- Uitvoering planvorming Havengebied, waarin uw Raad heeft ingestemd met het voorbereiden van een tender voor de gebiedsontwikkeling inclusief een Transferium voor bezoekers Kinderdijk die met de auto komen;
- Uitvoering planvorming Mercon Kloos, waarin uw Raad ingestemd heeft met het stedenbouwkundig plan en een bestemmingsplan hiervoor wordt voorbereid.

Tegelijkertijd worden dossiers als de verplaatsing van de camperplaats gelegen in het Havengebied, en de mogelijke toekomstplannen rond de Grote Beer (met een mogelijk busstation en uitbreiding P+R voorziening) gevolgd en afgestemd. Daarnaast zijn er in het Coalitieakkoord en Samenlevingsagenda ook andere punten genoemd als het gaat om het beheersen van de overlast en bezoekersstromen (zoals visitormanagement Kinderdijk).

1.2 Het Gebiedsperspectief werkt actief aan een leefbaar Kinderdijk en omgeving

De bezoekersstromen aan Kinderdijk zorgen voor regelmatig overlast van auto's en campers in Alblasserdam. Door juist veel grip te organiseren op bezoekersstromen en ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan, wordt actief gewerkt aan de leefbaarheid van Kinderdijk en omgeving, en dus ook Alblasserdam. Zo ook bijvoorbeeld voor de entree voor langzaam verkeer naar Kinderdijk toe, de Blokweerschekade/Molenkade vanaf de West Kinderdijk. Hier treedt enige overlast (van m.n. parkerende bezoekers met de auto) reeds nu al op.

Over het beheersen van bezoekersstromen Kinderdijk bent u geïnformeerd op 21 maart j.l. tijdens de radenbijeenkomst met Molenlanden en met een raadsinformatiebrief Visitormanagement Kinderdijk d.d. 19 maart 2019.

2.1 Dit betreft een collectieve ambitie

In de Stuurgroep Kinderdijk zitten zes partijen: de gemeenten Alblasserdam en Molenlanden, de Provincie Zuid Holland, het Waterschap Rivierenland, de SWEK (Stichting Werelderfgoed Kinderdijk) en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Al deze zes partijen onderschrijven deze ambitie, en zorgen binnen de eigen gelederen voor de nodige besluitvorming. Dit zorgt niet alleen voor een collectieve ambitie, maar ook voor een gegarandeerde gezamenlijke aanpak van de uitvoering van deze ambitie.

Kanttekeningen

1.1 Vaststelling van het Gebiedsperspectief is de start van verdere en nadere besluitvorming

Met de vaststelling van dit Advies van de Stuurgroep Kinderdijk worden de komende maanden de verschillende lijnen elk uitgewerkt. Dit leidt tot verdere besluitvorming als het gaat om het opzetten van een uitvoeringsprogramma incl. financiële dekking, het onderzoeken van het invoeren van gereguleerd parkeren, en de wijze van grip krijgen op gewenste en ongewenste ontwikkelingen. Met het collectief vaststellen van de ambitie volgt uitwerking en specificering.

Financiën

Na besluitvorming volgt de uitwerking van het Gebiedsperspectief volgens de vier geschetste lijnen. Uitwerking zal gaan leiden tot voor te stellen maatregelen met financiële consequenties. Bij de uitwerking zullen de financiële consequenties met dekkingsvoorstellen aan uw raad worden voorgelegd. Daarbij proberen we de kosten en de baten zoveel mogelijk in één Investeringsprogramma te gaan bundelen:

- Deze ambities vergen investeringen. Een eerste ruwe schatting komt op een bedrag van ca. 30 miljoen euro voor de periode 2020-2025. In dit bedrag zitten relatief grote projecten als het Transferium Havengebied, aanpassen entreezone bij Elshout, en westrand Nieuw Lekkerland in Molenlanden. Dekking daarvan moet komen uit bijdrage van andere overheden (provincie, rijk, Europa), waterschap, beide gemeenten en uit de exploitatie van het molengebied: bezoekers (incl. parkeren), sponsoring, subsidies, giften etc.;
- We streven ernaar om de raad in de loop van 2020 (begrotingsjaar 2021) een integraal investerings- en financieringsprogramma Kinderdijk voor te leggen. Als begin 2020 er over de governance door de raden een besluit is genomen, dan kunnen de consequenties van dat besluit voor het investeringsprogramma worden verwerkt in de begroting 2021;
- Eén van de eerste onderdelen die uitgewerkt gaat worden, is de doorontwikkeling van de governance rondom Kinderdijk: besturing, werkorganisatie en financiering;
- Het jaar 2020 wordt een tussenjaar, waarin in samenspel met de overige leden van de Stuurgroep Kinderdijk steeds gezocht zal worden naar mogelijkheden om de projecten die in de perioden 2019-2020 moeten worden uitgevoerd, te financieren. Daarbij kunt u bijvoorbeeld denken aan het opstellen en uitvoeren van het visitormanagementplan 2020, het invoeren van vergunning-parkeren (fase 1), het onderzoeken en implementeren van diverse bestuurlijk-juridische maatregelen om het gebied voor niet betalende bezoekers te kunnen afsluiten en om ongewenste ruimtelijke- en economische ontwikkelingen tegen te kunnen houden;
- voor de projecten die in de periode 2019-2020 moeten worden gestart, zal uw raad steeds een expliciet voorstel (incl. dekking) worden voorgelegd.

Voor visitormanagement 2020 is binnen de begrotingspost Recreatie en Toerisme voor het jaar 2020 50.000 euro extra beschikbaar.

Uitvoering

Na vaststelling van dit Advies zullen vierde kwartaal 2019 en eerste kwartaal 2020 per lijn een uitwerking aan uw Raad worden voorgelegd in de vorm van een uitvoeringsprogramma met een investeringsprogramma (met dekkingsvoorstellen), zoals bij Financiën beschreven.

Communicatie

Communicatie vormt een permanent onderdeel in het proces tot het komen van het Gebiedsperspectief Kinderdijk. Deze communicatie vindt plaats via aparte bewonersavonden en inloopochtenden, via de website Kinderdijk in Perspectief, en via de reguliere kanalen van alle betrokken deelnemers in de Stuurgroep Kinderdijk. Voor Alblasserdam geldt daarbij het gebruik maken van de Klaroen en de gemeentelijke website.
In het traject hiernaartoe zijn diverse communicatiemomenten geweest:

- Huiskamergesprekken bij de mensen thuis;
- Informatie avond in De Klok Kinderdijk op 1 juli 2019;
- Informatie ochtend in De Spil Bleskensgraaf op 21 september 2019.

Naast diverse bilaterale contacten met inwoners/belanghebbenden.

Bijlagen

1. Advies Toekomst Werelderfgoed Kinderdijk (Stuurgroep Kinderdijk, 3 oktober 2019);
2. "Balans tussen sightseeing, erfgoed en leefbaarheid", Gebiedsperspectief Kinderdijk 2030 (ZKA Strategy).

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders

De secretaris,
S. van Heeren

De burgemeester,
J.G.A. Paans